

gondol a K. T. 187. §-ának első bekezdése is, amely közgyűlési döntést tesz kötelezővé akkor, ha a felgyülemlett veszteségek az alaptőke felét elérik. Ha már most az alaptőkéből a veszteséget levonva a különbözet kisebb mint az aranymérlegrendelet által megállapított minimum: úgy előáll az az eset, amelyre a 158325. sz. rendelet gondol. Erre az esetre írja elő a rendelet azt, hogy a társaságot nem szabad azokkal a joghátrányokkal sújtani, amelyek a minimumot el nem érő alaptőkéjű részvénytársaságokat éri. A veszteséggel dolgozó részvénytársaság ugyanis még mindig remélheti, hogy nyereséges üzletveivel regresszálhatja magát, ami egészen más, mint annak alapszabályi erővel való deklarálása, hogy a társaság leszállítja alaptőkéjét, vagyis nem is számít arra, hogy valaha eléri a régi nívót.

Dr. Vági József.

A dollár és fontvalorizáció kérdéséhez. A Kúria Pk. V. 260/1934. számú végzésével a bekebelezett aranyfont tartozást a bekebelezéskori árfolyamon rendelte sorozni, nem pedig a sorozás napját megelőző, tehát csökkentett árfolyamon és indokolásában egyebek között hivatkozik az angol legfelsőbb bíróság azon álláspontjára, hogy „az arany kikötéssel az adós részéről olyan fizetési ígéret történt, hogy annak alapján papírfontban olyan összeg fizetendő, amely egyenlő értékű az aranyérme pénzre átszámított értékével.” A kir. Kúriának — noha a kérdés eldöntése tekintetében elfoglalt álláspontja helyes, — ez a hivatkozása az angol legfelsőbb bíróság gyakorlatára, téves. Az angol legfelsőbb bíróság ugyanis kérdéses ítéletében kifejezetten azt hangsúlyozta, hogy a felek szándéka vizsgálandó és csak a felek szándékához képest állapítható meg a valorizációs kikötés fennforogásának kérdése. (... to carry out what was presumed to be the intention of the parties... Lásd Law Journal 1934. január 20.-iki számát.) Ugyanezt az elvi álláspontot foglalja el a német Reichsgericht I. 54/33. számú ítéletében (a hangsúly azon van, hogy a felek teljes értékű szolgáltatást tartottak szem előtt.” Lásd dr. Vági József cikkét a Polgári Jog 1934. januári számában.)

A kir. Kúria fent idézett végzése, nemkülönben a P. V. 4419/1933. sz. ítélete tehát szakít azzal az eddigi gyakorlattal, amely szerint „külföldi pénz romlása következtében keletkezett értékkülönbözöt megtérítése nem követelhető” (P. VII. 1971/1931.) „az idegen pénzértéket kikötő fél a saját biztonságára kikötött idegen pénz romlásának veszélyét is magára vállalta”, (P. VI. 3986/1927., lásd mindkettőt Szladits: Kötelmi jog I. kötet 375. oldal) „ha a magyar pengő iránti bizalmatlanság megérdemelten részesülne is az így előálló veszteségben, mégis a felek nem zárhatók el azon lehetőség elől, hogy a dollárban meghatározott követelés pengő-egyenértékét lerögzítsék és ez telekkönyvileg is feljegyeztessék, természetes azonban, hogy ez a feljegyzés csak a bejegyzést követőleg telekkönyvi jogokat szerzett hitelezők sérelme nélkül következhetik be...” (buda-

pesti törvényszék 21. Pf. 2493/1934. és hasonló értelemben budapesti törvényszék 21. Pf. 2600/1934.)

A Kúria Pk. V. 260/1934. sz. határozata a rendelkező rész helyessége ellenére a döntést nem a felek értékállóságot célzó szándékára, hanem jogszabályértelmezésre, — a 24.000/1929. I. M. sz. rendelet 16. §-ának értelmezésére — alapítja, amivel szemben a P. V. 4419/1933. sz. ítélet az értékállósági megállapodás vizsgálatából indult ki.

A bíróságok gyakorlatában tehát nem egyöntetű a dollár és fontvalorizáció kérdésének eldöntésénél irányadó elvi szempont és ezért nem felesleges rámutatni arra, hogy az egyedül helyes bázis a valorizációs szándék meglétének, vagy hiányának vizsgálata.

Az angol Lordok Háza és a német Reichsgericht kizárólag abból a kérdésből indul ki, vajjon a felek szándéka arra irányult-e, hogy a belföldi fizetési eszköz értékállóságában beálló változásnak a hitelező terhére eső hátrányai kiküszöböltessenek, avagy pedig az effektivitás kikötése az effektivitáshoz fűződő különleges érdeket szolgál-e. Az angol és német bíróságok tehát azt vizsgálják, van-e animus valorizandi, avagy pedig ehelyett a valorizációs szándéktól független effectiv szolgáltatásra irányuló szándék van-e. A két szándék a gyakorlatban persze nem mindig különböztethető meg egymástól azzal a biztonsággal, amely az ezen distinctióra alapított ítélezést aggálytalanul irányíthatná, de az esetek túlnyomó nagy részében az animus valorizandi megléte vagy hiánya mégis több-kevesebb biztonsággal megállapítható. Belföldi felek között a vélelem az, hogy a szándék az értékállóság biztosítására irányult, de ellenkező adat esetén, ha pl. a hitelező külföldről valuta ellenében importálja áruját, a vélelem megdőlhethet. Igen helyesen rendelkezett el a Reichsgericht a I. 54/1933. számú ítéletében annak vizsgálatát, hogy az eladó „importál, vagy exportál-e árut”, mert ha igen, úgy neki a valóságos font birtokához fűződik érdeke és a valóságos font kikötése ezt az érdeket szolgálta. Helyesnek kell tehát a Reichsgerichtnek azt az álláspontját tekinteni, hogy „az eset konkrét körülményeit vizsgálni kell”, — amivel szemben azonban dr. Vági József a Polgári Jog 1934. januári számában írt kitűnő cikkében a Reichsgerichtnek ezt az álláspontját a valorizációs praxis legelejének tapogatózásaihoz hasonlítja. A kezdődő valorizációs praxis annakidején a kártérítési elmélet és identitási elmélet között tapogatózott, míg végre az utóbbi elméletben a belföldi pénzérték csökkenésének egyedül helyes kiegyenlítő elvét megtalálta. A Reichsgericht gyakorlata ezzel szemben egy gondolatnyira sem tér el az egyedül helyes valeur-elmélettől és éppen azt kívánja vizsgálni, hogy mi volt a felek szem előtt tartott szerződésbeli érdeke, a szolgáltatásbeli valeur. Ennek a kérdésnek a vizsgálata nélkül in concreto a bíróság indokolatlan nyereséghez juttathatná azt az adóst, akinek saját külföldi hitelezőjével szemben fennálló tartozását olcsóbb fontban kell törlesztenie, viszont indokolatlan hátránnyal sujthatná azt a hitelezőt, aki — az adóssal együtt — a belföldi pénz értékállóságát tartotta szem előtt.

Az animus valorizandi vizsgálata nélkül a bíróság mindkét félre nézve megnyugtató és az anyagi igazságnak megfelelő ítéletet nem hozhat. Ott viszont, ahol az animus valorizandi teljes biztonsággal meg nem állapítható, a többségi életérdek szem előtt tartásából kell kiindulni. (Lásd a Polgári Jog 1934. évi évfolyamának 20. oldalán írt cikkemet), amely többségi életérdek a valorizációs szándék vélelméhez vezet. Ez a vélelem — noha az esetek legnagyobb részében ilyen vélelemre szükség nem lesz, hanem a konkrét szándék tisztázható lesz, — még mindig megnyugtatóbb, mint a külföldi valuták értékcsökkenésének szempontját minden valószínűség szerint egyáltalában szem előtt sem tartó telekkönyvi rendeletek értelmezéséből való kiindulás.

A dollár és fontvalorizáció kérdésének megnyugtató eldöntése tehát az animus valorizandi gondolatának síkjában fekszik.
Dr. Schneller György.

Igényhalmazat, jogrugalmasság, özvegyi jog korlátozása. 1. *Egy-célú igénynek a jog néha tudatosan nyújt többmódu jogvédelmet. A jogát érvényesíteni kívánó fél választhat a jogérvényesítés magánjogi eszközei (a magánjogi „jogalapok”) között, a jog a fél tetszésére bizza, hogy melyik utat találja leggyorsabbnak, legbiztosabbnak, legsimábbnak. Az igénynek ugyan több „fedele” van, de útját az a sínpár fogja megszabni, amelyre az igénylő elhelyezte. Lehet, hogy az igénylő több jogalapot indított meg egyszerre érdeke végállomása felé (pl. A. tartozik B.-nek 100 P-vel, mert A. bérkocsija kárt okozott, a fék nem működött, a soffőr megbizhatatlan volt, részegen vezette a kocsit, túlnagy sebességgel hajtott, nem adott jelt az utkeresztkezésnél, A. elismerte, hogy tartozik), de lehet, hogy megelégszik egygyel. Rajta áll, hogy e jogalapok mindegyikével, vagy bármelyikével keresi-e érdekei kielégülését. Amde, ha igényét az egyik vágányon elhelyezte, számolnia kell ezen útvonal menetrendjével, esetleges „tilos” jelzéseivel. Ha tehát B. keresetét pusztán tárgyi felelősség alapján indítja három év leteltével, az igény az elévülési kifogás miatt meg fog rekedni (arg. ex 52. J. D.), ha más jogalapon lép fel, célt ér. Az „ugyanazon egy cselekménycsoportból eredő, egymástól azonban függetlenül alakuló kártérítési jogi tényállások belső tartalma” (52. sz. J. D.) külön-külön (egymás mellett futó) joghatást vált ki, nem pedig kizárja egymást.¹⁾*

Hasonló jelenségek: a tulajdoni per, rendes birtokper, gazdagodási per, általában a dologi és kötelmi jog jogút halmazata. A nem kellő teljesítés és magánjogi csalás párhuzama. Tiltott cselekmény, alaptalan gazdagodás, dologi jog megsértésének kon-

¹⁾ „Ha mindkét jogalap nem szerződéses, rendszerint kizárja egymást.” Löw Tibor: Igények halmazata, J. K. 1932. 140. o.